

## Bijlage 1 Financiële positie gemeente Arnhem

Onderstaand het beeld voor de kengetallen voor de financiële positie met daaraan gekoppelde conclusies, waarbij de Jaarstukken 2019 als uitgangspunt zijn genomen:

### Financiële kengetallen begrotingsvoorschriften

De financiële kengetallen laten voor Arnhem het volgende beeld zien:

|                                                                         |                  |                   |                  |
|-------------------------------------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| <b>1A. Netto schuldquote</b>                                            | <b>rek. 2018</b> | <b>begr. 2019</b> | <b>rek. 2019</b> |
|                                                                         | 86%              | 100%              | 84%              |
| <b>1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen</b> | <b>rek. 2018</b> | <b>begr. 2019</b> | <b>rek. 2019</b> |
|                                                                         | 76%              | 91%               | 75%              |
| <b>2. Solvabiliteitsratio</b>                                           | <b>rek. 2018</b> | <b>begr. 2019</b> | <b>rek. 2019</b> |
|                                                                         | 16%              | 14%               | 17%              |
| <b>2A. Weerstandsvermogen (factor)</b>                                  | <b>rek. 2018</b> | <b>begr. 2019</b> | <b>rek. 2019</b> |
|                                                                         | 1,4              | 1,6               | 1,2              |
| <b>3. Kengetal grondexploitatie</b>                                     | <b>rek. 2018</b> | <b>begr. 2019</b> | <b>rek. 2019</b> |
|                                                                         | 7%               | 8%                | 7%               |
| <b>4. Structurele exploitatieruimte</b>                                 | <b>rek. 2018</b> | <b>begr. 2019</b> | <b>rek. 2019</b> |
|                                                                         | -2%              | -1%               | 1%               |
| <b>5. Woonlasten meerpersoonshuishouden</b>                             | <b>rek. 2018</b> | <b>begr. 2019</b> | <b>rek. 2019</b> |
|                                                                         | 100%             | 104%              | 104%             |

### Conclusie

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de financiële positie in Arnhem een wisselend beeld laat zien. De solvabiliteit valt voor 2020 volgens de norm van de provincie nog steeds in de meest risicovolle categorie. De grens die de provincie hiervoor hanteert ligt namelijk op 20%. Dit was voor de provincie bij de MJPB 2019-2022 aanleiding om de financiële positie van Arnhem als 'matig' te beoordelen. Bij deze constatering past wel de kanttekening dat het jaar 2019 is afgesloten met een positief financieel resultaat, waarbij per saldo €9,8 mln. is toegevoegd aan de verschillende reserves.

Met een percentage van 17% is de solvabiliteit ook veel beter dan eerder werd ingeschat. Bij de vaststelling van de MJPB 2019-2022 was de prognose voor de solvabiliteit voor 2019 14%. Zie onderstaande tabel:

|                                   |                      |                       |                      |
|-----------------------------------|----------------------|-----------------------|----------------------|
| <b>Ontwikkeling solvabiliteit</b> | <b>Rekening 2018</b> | <b>Begroting 2019</b> | <b>Rekening 2019</b> |
|-----------------------------------|----------------------|-----------------------|----------------------|

Bedragen x € 1.000

|                                 |                |                |                |
|---------------------------------|----------------|----------------|----------------|
| <b>Eigen vermogen</b>           |                |                |                |
| Algemene reserve                | 42.598         | 30.369         | 37.217         |
| Gerealiseerd resultaat boekjaar | -860           | 0              | -7.339         |
| Bestemmingsreserves             | 109.039        | 104.347        | 130.724        |
| <b>A. Totaal Eigen vermogen</b> | <b>150.777</b> | <b>134.716</b> | <b>160.602</b> |
| <b>Balans</b>                   |                |                |                |
| <b>B. Balanstotaal</b>          | <b>918.827</b> | <b>992.705</b> | <b>931.883</b> |
| <b>Solvabiliteit (A/B)</b>      | <b>16%</b>     | <b>14%</b>     | <b>17%</b>     |

Toen bureau Cebeon in 2015 een onderzoek deed naar de robuustheid van de balans was de prognose voor 2019 een solvabiliteit van rond de 9%.

Als maatregel daarvoor is in de raadsbrief van januari 2018 voorgesteld ingaande 2019 jaarlijks bedragen toe te voegen aan de bestemmingsreserve kapitaallasten (deze heet nu BR Solvabiliteit), waardoor een extra buffer voor solvabiliteit ontstaat. Zo wordt het eigen vermogen van de gemeente versterkt. Deze maatregel is opgenomen in art. 11 van de verordening Financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem.

In de genoemde brief van januari 2018 was de prognose voor het jaar 2019 voor de solvabiliteit rond de 11% (zonder de maatregel ter versterking van de solvabiliteit) en rond de 13% inclusief deze maatregel. De feitelijke solvabiliteit is aanzienlijk hoger.

Bij dit robuustere beeld passen wel enkele kanttekeningen. Het kengetal solvabiliteit wordt berekend aan de hand van twee onderdelen namelijk de omvang van het eigen vermogen en het balanstotaal.

In tegenstelling tot wat eerder voorzien was bij de begroting 2019 is het balanstotaal bij deze jaarrekening niet gestegen met € 74 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2018. De werkelijke stijging bij deze Jaarrekening 2019 is lager. Ten opzichte van de begroting 2019 is het balanstotaal bij deze jaarrekening 2019 door afschrijvingen op materiële vaste activa en het achterblijven van investeringen € 63 miljoen lager.

Doordat er minder geïnvesteerd is hoefden er ook minder schulden worden aangegaan.

Het weerstandsvermogen geeft bij dit Jaarverslag 2019 een voldoende beeld, waarbij de weerstandsfactor uitkomt op 1,2. Bij de vaststelling van de MJPB 2019–2022 was voor 2019 uitgegaan van een weerstandsfactor van 1,6. Na begrotingswijzigingen was de verwachte factor 1,0. Met een factor van 1,2 voldoet deze aan het uitgangspunt in de verordening Financieel beleid en beheer (art. 11, lid 3) dat de weerstandsfactor voor een robuuste financiële positie niet lager mag zijn dan 1. De bovengrens van 1,4 die ook in de verordening is opgenomen wordt niet bereikt. Daarbij moet ook worden bedacht dat voor de inschatting van het gemeentelijk risicoprofiel statistische berekeningen worden gemaakt. Deze werken door in de hoogte van de weerstandsfactor, zodat dit niet als een vorm van exacte wetenschap kan worden beschouwd. Een factor van 1,2 betekent dat de financiële positie van de gemeente op dit punt nog voldoende is, maar kwetsbaar. Bij een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit of stijging van de benodigde weerstandscapaciteit zou naar de toekomst toe de algemene reserve moeten worden aangevuld.

Belangrijk is ook dit soort kengetallen in onderlinge samenhang te bezien om een goed beeld van financiële positie als geheel te krijgen. Dat wordt ook voorgeschreven in de BBV. De afgelopen jaren is bij de behandeling van de MJPB's en Jaarverslagen veel aandacht geweest voor de hoogte van de weerstandsfactor en solvabiliteit.

Er zijn geen landelijk voorgeschreven kwantitatieve verplichte normen voor de uitkomsten van de kengetallen. Gemeenten zijn grotendeels zelf verantwoordelijk voor de interpretatie van de financiële positie. Arnhem heeft de eigen norm betreffende de weerstandsfactor vastgelegd in de financiële verordening beleid en beheer. Voor

de overige kengetallen zijn geen door de raad eigen normen vastgesteld. Het gaat dus vooral om de onderlinge samenhang van de kengetallen en de uitleg hierbij die past bij het profiel van de gemeente.

Zo heeft de gemeente Arnhem tijdens de economische crisis jaren omvangrijke bedragen afgeboekt en verliezen moeten nemen in de grondexploitaties. Zonder deze afboekingen was de solvabiliteit van de gemeente beter geweest. Maar het grondbedrijf is nu veel minder kwetsbaar voor mogelijke negatieve ontwikkelingen in de vastgoedmarkt dan andere gemeenten. Het kengetal van de grondexploitatie toont aan dat Arnhem in de minst risicovolle categorie zit (gebaseerd op basis van de lopende verwachte grondexploitaties). Aan de andere kant leidt nieuwe regelgeving in het BBV tot verplichte tussentijdse winstnemingen in de grondexploitatie. Dit ligt niet in de lijn van een behoedzame raming, zoals door Arnhem tot voor kort werd gehanteerd. Dit maakt het noodzakelijk om ook voor het grondbedrijf de aanwezige risico's nauwlettend te volgen en hierop te sturen. Daaraan is in aansluiting op de begrotingsvoorschriften van het Rijk ook invulling gegeven bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties. Ook dit soort achtergrondinformatie moet mee gewogen worden bij de beoordeling van de solvabiliteit van de gemeente.

De gemeente Arnhem is op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2019 robuuster geworden.

*Risicobeoordeling financiële positie gemeente Arnhem door de provincie Gelderland*

*In de brief van de provincie Gelderland van 30 januari 2020 is daarover het volgende opgenomen:*

Wij hebben een risicobeoordeling gemaakt van de financiële positie van uw gemeente op basis van vijf financiële kengetallen. Deze sluiten aan bij de zogeheten 'signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit onder meer de stresstest voor 100.000+ gemeenten.

In onderstaande tabel ziet u de kengetallen voor uw gemeente. De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol. De corresponderende categorieën van uw gemeente zijn gekleurd weergegeven.

| Kengetal                               | Gelders<br>gemiddelde | Waarde<br>kengetal | Categorie A | Categorie B | Categorie C |
|----------------------------------------|-----------------------|--------------------|-------------|-------------|-------------|
| 1. Solvabiliteitsratio                 | 31%                   | 15%                | >50%        | 20-50%      | <20%        |
| 2. Grondexploitatie                    | 9%                    | 6%                 | <20%        | 20-35%      | >35%        |
| 3a. Structurele exploitatieruimte Begr | 0,06%                 | -3,00%             | Begr en MJR | Begr of MJR | Begr en MJR |
| 3b. Structurele exploitatieruimte MJR  | 0,58%                 | 2,00%              | > 0%        | > 0%        | < 0%        |
| 4. Belastingcapaciteit                 | 103%                  | 102%               | <95%        | 95-105%     | >105%       |
| 5. Weerstandsvermogen                  | 210%                  | 101%               | >100%       | 80-100%     | <80%        |